

ALLVAR GULLSTRAND

TER HERINNERING AAN SY HONDERDSTE GEBOORTEDAG

H. D. BREDE, *Departement van Geneeskundige Mikrobiologie, Universiteit van Stellenbosch en Karl Bremer-hospitaal, Bellville, Kp.*

Op 5 Junie 1862 is Allvar Gullstrand—later professor van oogheelkunde, eredoktor, en Nobel-pryswenner—in Landskrona, in Swede, gebore.

Dr. Gullstrand

de is gerig op vrede, voorspoed en welvarendheid vir die mensdom.

Allvar was die eersgebore seun van die distriksgeneesheer, Pehr Alfred Gullstrand, en sy vrou Sofia Mathilda *née* Korsell. Na bywoning van die hoërskole in Landskrona en Jönköping, waar hy in 1880 sy 'baccalaureat' afgelê het, studeer Allvar Gullstrand tot 1885 aan die Universiteit van Uppsala, en daarna 'n jaar lank in Wenen en uiteindelik tot 1888 in Stockholm in die geneeskunde. In 1890 verwerf hy in Stockholm sy doktorsgraad met 'n tesis: *Bidrag till astigmatismens teori*, oor die oorsake van astigmatisme, en word een

Vandag, 32 jaar nadat hy in 1930 oorlede is, is daar maar min mense wat nog sy naam onthou. Wie van ons wat 'n bril dra, of wat met lense en mikroskope of ander optiese appaarte werk, onthou nog dat Allvar Gullstrand die vader van die dioptrie is, deurdat hy dit moontlik gemaak het om 'n lens se brekingsindeks suiwer te definieer? Sy lewenstaak word vandag as 'n vanselfsprekendheid aanvaar. Daarmee toon sy lewe opnuut dat die geskiedenis van die geneeskunde, met sy oorfloed van onverganklike kultuurdade, belangriker is as die datums van politieke gevegte, veldslae en militêre triomfe—want die geneeskun-

jaar later as dosent in die oftalmologie aan die Universiteit van Stockholm aangestel. Maar in die volgende jare bly sy professionele lewe onbestendig. Onrustig aanvaar hy een betrekking na die ander. Afwisselend praktiseer hy as algemene geneesheer, as oogspesialis en as administratiewe geneesheer totdat hy in 1894 as professor in die oftalmologie aan die Universiteit van Uppsala 'n permanente aanstelling vind.

Soos van jongs af is Gullstrand ook verder 'n outodidak. Nadat hy die oorsake van astigmatisme bepaal het, werk hy aan die probleem van monochromatiese aberrasie. In 1900 ontvang hy die prys van die Koninklike Akademie vir Wetenskappe in Swede. In 1906 volg sy verhandeling oor die reële optiese afbeelding en in 1908 'Die optiese afbeelding in heterogene media en die dioptrie van die kristallens van die mens'. Erkenning vir sy werk vind hy deur toekenning van die 'Eeu se goue medalje' deur die Sweedse Geneeskundige Vereniging. Gullstrand spesialiseer nou meer en meer in die oftalmometrie. Sy volgende werke, *Tatsachen und Fiktionen in der Lehre von der Optischen Abbildung* (feite en fiksies in die leer van optiese afbeeldings) (1907) en sy bydrae vir die *Handbuch der Physiologischen Optik von H. v. Helmholtz* (1909) bring vir hom eredoktorsgrade van die universiteite van Uppsala en Jena. In 1911 ontvang hy die Nobelprys vir sy lewenswerk. Sy Nobel-lesing vind op 11 Desember 1911 plaas en handel oor die akkommodasie-meganismes van die oog.

Allvar Gullstrand is op 28 Julie 1930 oorlede. As 'n navorsers was hy 'n gelukkige uitsondering, want sy werk het reeds gedurende sy lewensyd erkenning en waardering gevind.

BIBLIOGRAFIE

Callum, T. en Taylor, S. (1938): *Nobel Prize-Winners 1901-1937*. Zürich: Central European Times Publishing Co.
Schück, H. in Nobel Foundation ed. (1950): *Nobel the Man and his Prizes*. Stockholm: Sohlmans Verlag.